

Sugerowane cytowanie:

Opiola, M., Pałka, K., Soczek, J., & Wieser, K. (2017). Próba oceny wpływu Brexitu na konkurencyjność Unii Europejskiej. *Przedsiębiorczość Międzynarodowa*, 3(2), 157-173 (w: M. Maciejewski (red.), *Ekonomia międzynarodowa wobec współczesnych wyzwań*. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie).

Próba oceny wpływu Brexitu na konkurencyjność Unii Europejskiej

Monika Opiola¹, Katarzyna Pałka², Justyna Soczek³, Krzysztof Wieser⁴

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków
e-mail: ¹ monikaop93@gmail.com; ² kasiape17@gmail.com;
³ soczek.justyna@gmail.com; ⁴ krzysztof.wieser@gmail.com

Streszczenie:

Celem artykułu jest określenie wpływu procesu wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej na aktualną i przyszłą konkurencyjność gospodarek Wspólnoty. Nadrzędnym problemem jest identyfikacja skutków referendum, jakie miało miejsce w czerwcu 2016 roku, a także prognozowanie rzeczywistych i potencjalnych następstw operacji wyjścia. Metodami wykorzystywanymi w artykule są: analiza literatury związanej z poruszaną tematyką, metoda analizy opisowej, a także analiza danych statystycznych. Proces wyводу obejmuje cztery części. Pierwszą z nich jest przegląd literatury obejmującej tematykę konkurencyjności gospodarki Unii Europejskiej. Część druga jest dyskusją na temat planowanego kierunku rozwojowego UE, ze szczególnym uwzględnieniem analizy strategii Europa 2020. Trzecia część artykułu zawiera opis dotychczasowych ogniw łańcucha zdarzeń związanych z operacją wyjścia Wielkiej Brytanii z UE. Analiza danych statystycznych stanowi czwartą, finalną część procesu wyводу. Przeprowadzona analiza wykazała podstawowe obszary wpływu operacji wyjścia Wielkiej Brytanii z UE. Najistotniejszymi zidentyfikowanymi skutkami gospodarczymi są: utrata części wpłat do budżetu unijnego oraz spadek wzrostu gospodarczego. Na podstawie analizy sieci wewnątrzunijnych powiązań handlowych Wielkiej Brytanii określono gospodarki, które najsilniej odczują skutki procesu wyjścia. Unię Europejską niewątpliwie czeka jedno z największych wyzwań, jakie miały miejsce od momentu jej utworzenia. Bezprecedensowy charakter tego zjawiska w połączeniu z siłą potencjalnych jego konsekwencji, niewątpliwie warunkuje konieczność zastosowania proaktywnej postawy przez decydentów UE, celem optymalizacji procesu ich niwelowania. Kluczowym etapem tego procesu i zasadniczą niewiadomą, na którą wpływ jednak nadal jest możliwy, będzie kształt przyszłych umów handlowych, oraz umów bilateralnych zawieranych między UE a Wielką Brytanią.

Słowa kluczowe: Brexit; handel międzynarodowy; konkurencyjność; Unia Europejska; Wielka Brytania
Klasyfikacja JEL: F16

^{1,2,3,4} Autorzy tekstu są studentami kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Artykuł powstał w ramach wsparcia podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, a publikacja artykułu jest dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dotacji projekcyjnej.

1. WSTĘP

Podjęcie decyzji o Brexicie było wydarzeniem bezprecedensowym, wzbudzającym zarówno szerokie zainteresowanie, jak i obawy o jego konsekwencje. Obywatele pozostałych państw członkowskich Unii, nawet niezwiązani bezpośrednio z Wielką Brytanią, a aktywnie śledzący wydarzenia na arenie europejskiej, w większym lub mniejszym stopniu odczuwali świadomość znajdowania się w zasięgu potencjalnych reperkusji tej sytuacji.

Zdaniem autorów, możliwa jest ocena dotychczasowych skutków tego wydarzenia, oraz prognozowanie przyszłych, wynikających z niego implikacji dla gospodarki Unii Europejskiej. Operacja wyjścia wpłynie na gospodarczy, polityczny i społeczny krajobraz Europy w sposób krótko- i długoterminowy. Określenie możliwego wpływu na konkurencyjność gospodarki Wspólnoty stanowi podstawowe zadanie, jakie wyznaczili sobie autorzy.

2. UWARUNKOWANIA KONKURENCYJNOŚCI UE

Fakt, iż Wielka Brytania odejdzie z Unii Europejskiej, niewątpliwie wywrze istotny wpływ na konkurencyjność rynku unijnego. Mówiąc o konkurencyjności, mamy najczęściej na myśli proces sprzężenia zwrotnego podmiotów, prowadzący do zwiększania korzyści ekonomicznych, wskutek konkurowania lub rywalizowania. Konkurencyjność można zdefiniować jako zdolność gospodarki do produkowania i oferowania dóbr i usług o takich parametrach techniczno-użytkowych, cenach i warunkach sprzedaży, które znajdą nabywców na rynkach krajowych i zagranicznych. Celem strategicznym przedsiębiorstw jest dążenie do maksymalizacji zysków, zaś celem państw jest poprawa jakości życia obywateli.

Realizacja tych celów według M.E. Portera zależy od szeroko rozumianych czynników produkcji, ich jakości oraz efektywności kapitału. Istotną kwestią dotyczącą podmiotów na rynku jest fakt uczestnictwa państwa w ugrupowaniach integracyjnych. W tym przypadku jest to członkostwo Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej. Procesy zachodzące w gospodarce zależą nie tylko od polityki państwa, ale także od procesów zachodzących na rynkach międzynarodowych (Porter, 2001).

Najbardziej znanym modelem czynników determinujących zdolność konkurencyjną podmiotów gospodarczych są wyróżnione przez Portera czynniki wewnętrzne i zewnętrzne (Klima, 2012).

Czynniki wewnętrzne:

- Stan i struktura majątku produkcyjnego i infrastruktury gospodarczej.
- Możliwości akumulacyjne i inwestycyjne w sferze kapitału rzeczowego i ludzkiego.
- Stan rozwoju nauki i techniki.
- Poziom wykształcenia i kwalifikacji siły roboczej.
- Poziom organizacji i zarządzania gospodarką.
- Charakter polityki gospodarczej prowadzonej przez państwo.

Czynniki zewnętrzne:

- Dostęp do chłonnych rynków zbytu krajów wysoko uprzemysłowionych.
- Dostęp do międzynarodowych rynków finansowych.
- Stopień wykorzystania międzynarodowego kapitału (głównie bezpośrednich inwestycji realizowanych przez korporacje transnarodowe).
- Powiązania gospodarcze.
- Położenie geograficzne.

Według Portera, pomiędzy zadaniami państwa i przedsiębiorstwa wynikającymi z realizacji polityki konkurencyjności, zachodzi relacja sprzężenia zwrotnego. Osiąganie celów przez przedsiębiorstwo zależy bowiem od polityki państwa, a konkurencyjność państwa można rozpatrywać jedynie jako sumę konkurencyjnych, działających w obszarze rynku podmiotów. O istocie zagadnienia świadczą corocznie sporządzane oceny gospodarek przez Światowe Forum Ekonomiczne, których rezultatem jest Globalny Raport Konkurencyjności. Pozwala on określić stopień konkurencyjności państwa na podstawie indeksu wyznaczanego w oparciu o dwanaście filarów. Elementy rankingu podzielone są na trzy większe grupy. Pierwsza grupa A to potrzeby podstawowe (instytucje, infrastruktura, otoczenie makroekonomiczne, zdrowie i edukacja wczesnoszkolna). Grupa B zawiera wyróżniki efektywności (wyższa edukacja, wydajność rynku dóbr, wydajność rynku pracy, rozwój rynku finansowego, gotowość technologiczna oraz wielkość rynku). Grupa C obejmuje czynniki zaawansowania i innowacji (zaawansowanie biznesu i innowacyjność).

Dwanaście wymienionych czynników podawanych jest w raportach jako wartość indeksu głównie w calach rankingowych, ale również oddzielnie, aby można było sprawdzić, w jakim zakresie kraj powinien dokonać poprawek.

W raporcie z 2016 roku Wielka Brytania pod względem indeksu konkurencyjności znajdowała się na 7. miejscu rankingu. W wyniku podjętej przez Brytyjczyków w referendum decyzji, istnieje poważna obawa o utrzymanie tak wysokiej pozycji w najbliższych latach (Schwab, 2016).

Konkurencyjność gospodarki nie jest jednostajna, lecz zmienia się przechodząc przez cztery fazy rozwoju konkurencyjności. Poszczególne etapy opierają się na innych gałęziach przemysłu lub różnią się metodologią działania przedsiębiorstw na danym etapie. Ważne jest wzmocnienie pozycji konkurencyjnej gospodarki, ale także ulepszanie czynników na nią wpływających w celu podniesienia poziomu konkurencyjności.

W obecnej gospodarce globalnej głównym czynnikiem warunkującym konkurencyjność kraju jest jego innowacyjność. Nie wystarczy, aby państwo dokonywało zakupu licencji na technologię, lecz musi tworzyć nowe rozwiązania technologiczne, aby się wyróżniać na rynku. Wielka Brytania przeznaczyła w 2015 roku prawie 500 mln funtów na innowacje z budżetu państwowego, z czego ponad 80% to wydatki Anglii. Wielka Brytania po odejściu z Unii Europejskiej nie powinna zmniejszać wydatków inwestycyjnych w zakresie innowacji aby utrzymać poziom innowacyjności i być konkurencyjną gospodarką na rynku międzynarodowym (Department for Business, Innovation and Skills, 2015).

3. PODSTAWOWE INFORMACJE O UNII EUROPEJSKIEJ

Unia Europejska zastąpiła formę współpracy jaką była Wspólnota Europejska. Aż do momentu podjęcia decyzji przez Wielką Brytanię należy do niej 28 krajów, a dzięki utworzeniu jednolitego rynku, stała się ona znaczącą potęgą handlową na świecie. Do jej głównych celów, zgodnie z art.2 TUE, należą:

- Wspieranie trwałego i zrównoważonego postępu gospodarczego i społecznego, w szczególności poprzez: utworzenie obszaru bez granic wewnętrznych, wzmocnienie spójności ekonomicznej i społecznej oraz utworzenie unii gospodarczej i walutowej, bezwzględnie obejmującej wspólną walutę.
- Zapewnienie tożsamości na arenie międzynarodowej, zwłaszcza poprzez wdrożenie wspólnej polityki zagranicznej łącznie z docelowym ukształtowaniem wspólnej polityki obronnej, która w przyszłości mogłaby prowadzić do wspólnej obrony.
- Wzmocnienie ochrony praw i interesów obywateli państw członkowskich poprzez wprowadzenie obywatelstwa Unii.
- Rozwój bliskiej współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.
- Przestrzeganie całego *acquis communautaire* z myślą o możliwości jego rewizji jeśli wymagałoby tego efektywne funkcjonowanie współpracy (Synowiec, 2004, s. 11).

W ramy realizowanych polityk wspólnotowych wchodzi: rynek wewnętrzny, rolnictwo, rybołówstwo, spójność ekonomiczna, społeczna i terytorialna, ochrona środowiska, ochrona konsumentów, sieci transeuropejskie, obszar wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa oraz wspólne działania w dziedzinie ochrony zdrowia publicznego.

Realizację tych celów mogą pokryć środki budżetowe Unii Europejskiej, zgodnie z przyjętą strategią zrównoważonego rozwoju, pochodzące ze składek państw członkowskich, ceł przywozowych nakładanych na produkty spoza UE oraz grzywien nakładanych na przedsiębiorstwa, które nie przestrzegają przepisów unijnych. W zakresie wydatków budżetowych finansowane są zadania polityki regionalnej w ramach funduszu spójności i funduszy strukturalnych.

Trzy główne źródła dochodów to:

- część dochodu narodowego brutto państw członkowskich UE, zazwyczaj około 0,7%;
- część dochodów poszczególnych państw UE z tytułu podatku od wartości dodanej, zazwyczaj około 0,3%;
- znacząca część ceł przywozowych nakładanych na produkty spoza UE, około 75%.

Państwa wstępujące do Unii Europejskiej jako jej członkowie, otrzymują pewne korzyści, które są takie same dla wszystkich członków. Istnieje pięć głównych korzyści, uzyskiwanych poprzez uczestnictwo w Unii Europejskiej, są to (Future of working, 2015):

1. Handel wolny od podatku oznacza, że kraje członkowskie są wolne w handlu z innymi członkami od dodatkowych podatków. Pomaga to utrzymać ceny towarów i żywności w tych krajach na stałym poziomie.

2. Otwarcie większej liczby możliwości sprawia, że przemieszczanie między wszystkimi krajami w UE jest całkowicie bezpłatne i otwarte dla wszystkich obywateli. To otwiera wiele więcej możliwości pracy i edukacji dla ludzi. Zwłaszcza tym, którzy są w biednych krajach.
3. Niezatrzymanie kultury, z powodu braku „języka urzędowego” w Unii Europejskiej powoduje, że członkostwo nie koliduje z aspektami kulturowymi żadnego z krajów, a kultura jest integralną częścią każdego z państw należących do Unii Europejskiej.
4. Wspólna waluta w Unii Europejskiej to euro. Dzięki niej robienie biznesu, podróże lub przenoszenie się do innych krajów oraz kupowanie rzeczy jest znacznie prostsze. Tworzy ona również poczucie jedności między krajami.
5. Brak konfliktów między narodami oznacza istnienie specjalnych restrykcji, wykorzystywanych w razie wystąpienia konfliktu pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Chronią one każdy z tych krajów przed uwikłaniem się w problemy polityczne lub ekonomiczne ze sobą i promuje pokój na całym kontynencie.

Obecne cele strategiczne UE wynikają z przyjętych założeń Strategii Europa 2020, która kontynuuje założenia Strategii Lizbońskiej. Na początku XXI wieku, Unia Europejska zmuszona była wdrożyć odpowiednie działania w celu poprawy konkurencyjności w stosunku do szybko rozwijających się gospodarek Stanów Zjednoczonych i krajów BRICS. Projektem mającym rozwiązać ten problem i dającym szeroką skalę możliwości stała się Strategia Lizbońska, czyli plan rozwoju społeczno-gospodarczego na lata 2000-2010. Jednakże nie wszystkie założenia zostały zrealizowane, co mogło być jedną z przyczyn niepowodzenia tej strategii. Unia Europejska nie została liderem gospodarki światowej, ani konkurencyjności. O ile na szczeblu unijnym zobowiązania nałożone przez strategię zostały w większości zrealizowane, to na poziomie państw członkowskich dało się zauważyć znaczne zróżnicowanie w zakresie wdrażania celów strategicznych (Ząbkowicz, 2016, s. 251). Niewątpliwie wpływ na niepowodzenie Strategii Lizbońskiej miał również jeden z najgłębszych kryzysów gospodarczych w tamtym okresie, który dotknął gospodarkę światową. Mimo to, Unia wciąż liczy się jako jeden z istotniejszych obszarów gospodarczych ale wymaga ona ciągłych proaktywnych zmian (Rzeszotarska, 2016).

Nieudana próba wzmocnienia potęgi gospodarczej Unii Europejskiej, jaką była Strategia Lizbońska oraz pojawienie się nowych wyzwań, spowodowały konieczność wdrożenia nowych rozwiązań. Zadania tego podjęła się Komisja Europejska, która w marcu 2010 roku ogłosiła nową strategię Europa 2020. Uwzględnione zostały w niej wyzwania długookresowe, związane przede wszystkim z globalizacją. Opiera się ona na trzech głównych priorytetach, tj. (Cygan, Kurek, 2012, s. 103):

- inteligentny rozwój oparty na wiedzy i innowacji;
- zrównoważony wzrost oparty na gospodarce niskoemisyjnej oraz;
- wspieranie wzrostu zatrudnienia i spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej.

Niezależnym celem strategicznym jest wydostanie się z kryzysu tak szybko jak to możliwe, co ma zapewnić stworzenie warunków na rzecz bardziej konkurencyjnej gospodarki o wyższym poziomie zatrudnienia. Przyjęta w Strategii Lizbońskiej „gospodarka oparta na wiedzy” została zdefiniowana na nowo w Strategii Europa 2020 w paradygmacie „inteligentny rozwój gospodarczy”. W celu osiągnięcia tych priorytetów, Komisja Europejska wyróżniła pięć celów UE, do osiągnięcia do roku 2020 (Cygan & Kurek, 2012, s. 103-104):

- Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%.
- Na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii.
- Należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30% jeśli pozwolą na to warunki):
 - Zmniejszenie o 20% emisji gazów cieplarnianych,
 - Zwiększenie o 20% efektywności energetycznej,
 - 20% energii ma pochodzić ze źródeł odnawialnych.
- Liczbę osób przedwcześnie kończących edukację szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia wieku 30-34 lat powinno zdobywać wyższe wykształcenie.
- Liczbę osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym należy zmniejszyć o 20 mln.

Instrumentem, który ma pomóc w realizacji wyżej wymienionych celów są inicjatywy przewodnie, realizowane na poziomie lokalnym, regionalnym, państw członkowskich i Unii Europejskiej. Jest to kontynuacja celów niezrealizowanych przez Strategię Lizbońską. Cele te zakładają działania integralne do roku 2020. Tymczasem decyzja Wielkiej Brytanii o Brexicie może te cele strategiczne zniweczyć.

4. PRZYCZYNY DECYZJI O BREXICIE

Do decyzji o Brexicie społeczeństwo brytyjskie dojrzało przez kilka ostatnich lat. Według oficjalnych wyników w referendum za Brexitem opowiedziało się 51,9 procent głosujących. W dużej mierze do wyników referendum przyczyniła się pogarszająca się sytuacja na rynku wewnętrznym. Ogólne niezadowolenie z wyników gospodarczych zaczęło odnosić się do skutków członkostwa w UE wywierając potężną presję na podjęcie konkretnych kroków w celu poprawy zaistniałej sytuacji. Zwraca się uwagę sześć głównych powodów, które były kluczowe podczas podejmowania decyzji o odłączeniu się Wielkiej Brytanii od Unii Europejskiej.

Kluczowym powodem była wzrastająca fala eurosceptycyzmu. Obywatele Wielkiej Brytanii przestali wierzyć w dobre działania i intencje Unii Europejskiej. Zwolennicy Brexitu uważali, że Bruksela przesiąknęła korupcją, marnotrawstwem, brakiem odpowiedzialności, a także tzw. „kolesiostwem”. Według mieszkańców Wielkiej Brytanii, Unia Europejska dusi ich zawodową kreatywność oraz ogranicza obywatelom dostęp do tańszych produktów. Wypiarze uważali również, że Unia Europejska realizu-

jąc ściśle założenia polityki wspólnotowej przejmuje większość kompetencji gospodarczych państwa. Bycie Europejczykami ich nie satysfakcjonowało stąd wyraźnie dało się odczuć narastające nastroje nacjonalistyczne (Czarnecki, 2016).

Podporządkowanie elit rządzących realizowaniu założeń prawa europejskiego spowodowało ograniczanie relacji ze społecznością lokalną. Widoczne jest to nie tylko w Wielkiej Brytanii, ale również w całej Europie.

Niezadowolenie wzbudzały również wysokie koszty wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej. Tygodniowe sumy jakie były przesyłane do Brukseli to ok. 190 milionów funtów.

Do niezadowolenia w znacznym stopniu doprowadzała Brytyjczyków kwestia imigrantów. Swoboda przepływu osób pozwalająca na niekontrolowany napływ imigrantów zdaniem Brytyjczyków wpływa na pogorszenie warunków życia i generowania bezrobocia. Mieszkańcy Wielkiej Brytanii uważali, że imigranci zabierają im pracę. Ich zdaniem, Brexit pozwoli im na samodzielne decydowanie o brytyjskim rynku pracy, niezależne od tego, jakie stanowisko zajmuje w tej kwestii Bruksela. Obywatele Wielkiej Brytanii obawiali się również, że w niedalekiej perspektywie po dołączeniu do Unii Europejskiej Serbii, Bośni i Hercegowiny, Albanii i Turcji, zaleje ich kolejna fala imigrantów. Co więcej, kluczowym aspektem niechęci Brytyjczyków wobec imigrantów, jest pobieranie przez nich zasiłków. Co najważniejsze, Wielka Brytania nie jest w stanie kontrolować liczby osób przybywających do kraju (BBC News, 2016). Mieszkańcy Wielkiej Brytanii uważają, że imigranci nadużywają przeznaczonej dla nich pomocy socjalnej. Wyspiarze chcą, by państwo objęło imigrantów nowymi przepisami formalno-prawnymi co do zasiłków, Bruksela jednakże uważa taki krok za jawną dyskryminację.

Ostatnim powodem, który zadecydował o Brexicie, były ceny mieszkań. Brytyjczycy narzekający na wysokie ceny mieszkań, uważają że zjawisko Brexitu spowoduje spadek cen mieszkań na Wyspach. Według nich, wyjście z Unii Europejskiej, a co za tym idzie mniejsza liczba napływających do Wielkiej Brytanii emigrantów, spowoduje że popyt na mieszkania stanowczo się zmniejszy, co doprowadzi do oczekiwanego spadku cen mieszkań nawet o jedną piątą (WP Finanse, 2016).

5. WYJŚCIE WIELKIEJ BRYTANII Z UNII EUROPEJSKIEJ

Brexit to termin, który rozumieć można jako opuszczenie przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej. UK ma opuścić Unię w ciągu kilku lat, biorąc pod uwagę wyniki referendum, które odbyło się 23 czerwca 2016 roku (Bobińska, 2016).

Skutki Brexitu mogą zaszkodzić nie tylko pozycji międzynarodowej Wielkiej Brytanii, ale i sytuacji wewnętrznej w tym kraju. Obszary, które z pewnością zostaną dotknięte tym zjawiskiem, to handel międzynarodowy oraz rynek pracy. Prognozuje się, że Brexit będzie miał też znaczący wpływ na wielkość PKB, czy też inwestycje zagraniczne.

Obecnie Wielka Brytania uznawana jest za bardzo istotny podmiot wymiany międzynarodowej. Warto podkreślić, że do głównych i najważniejszych partnerów

handlowych Wielkiej Brytanii należą kraje Unii Europejskiej, gdyż właśnie z nimi UK odnotowuje dużo większe obroty, niż z pozostałymi państwami.

W 2016 roku Zjednoczone Królestwo największą liczbę towarów importowało z Niemiec, Holandii, Francji, Belgii i Włoch (Bobińska, 2016). Natomiast w eksporcie najbardziej znaczącymi partnerami pozostają Niemcy, Francja, Holandia, Irlandia i Belgia. Można zatem zauważyć, że państwa, z którymi handel Wielkiej Brytanii charakteryzuje się największymi obrotami, muszą liczyć się ze znaczną zmianą warunków wymiany.

Handel po Brexicie odbywający się pomiędzy Zjednoczonym Królestwem a Europą, będzie wymagał ustalenia nowych warunków i nawiązania relacji handlowych zarówno na poziomie wspólnotowym jak i bilateralnym. Prognozuje się, iż koszt operacji wychodzenia obciążą zarówno budżet Unii, jak i Wielkiej Brytanii, czego skutki najdotkliwiej odczują zarówno konsumenci, jak i przedsiębiorcy (Bobińska, 2016).

Zjednoczone Królestwo jest płatnikiem netto budżetu UE. Państwo to ma w tej kwestii bardzo duży wkład. Kraj ten w 2015 roku do unijnego budżetu wpłacił około 12 miliardów USD więcej, niż z niego otrzymał. Z pewnością po Brexicie pozostałe państwa wspólnoty będą musiały pokryć te brakujące miliardy euro, co niekorzystnie odbije się na możliwościach współpracy i wspólnych projektach Unii Europejskiej. Państwa będą musiały pokryć budżet, a przez to Unia będzie zmuszona ograniczyć wydatki na politykę strukturalną i infrastrukturę lub konieczny będzie wzrost nakładów państw, które są płatnikami netto, jak na przykład Francja, czy Niemcy. Przez to może w nich pojawić się niechęć obywateli do wspierania rozwoju regionalnego Unii Europejskiej.

Szacuje się, że po Brexicie Wielka Brytania będzie zmuszona do prowadzenia handlu z Unią Europejską bazując na umowach WTO, a nie na dotychczasowych umowach o wolnym handlu. Koszty takiej zmiany szacuje się na około 11 mld funtów rocznie, jednak dokładna stawka zależy od negocjacji (Bobińska, 2016).

Na podstawie raportu przygotowanego przez Konfederację Brytyjskich Przedsiębiorstw prognozuje się również, iż koszt, jaki musi ponieść Wielka Brytania po opuszczeniu Unii Europejskiej, nawiązywaniu nowych umów oraz negocjacjach, to około 100 mld funtów. Ponadto prognozuje się, że po Brexicie ponad milion osób może utracić swoje dotychczasowe miejsca pracy, co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu bezrobocia o około 2-3%. W dłuższym okresie czasu, do 2020 roku skutkować to będzie utratą ekwiwalentu 5% PKB (Bobińska, 2016).

Obecnie, koncerny operujące na skalę światową, rozpoczynając działalność w Unii jako punkt początkowy wybierają właśnie UK. Takie decyzje podejmowane są z przekonania o bardzo dobrym i przyjaznym brytyjskim systemie prawnym oraz z powodu możliwości ekspansji międzynarodowej na Europę w ramach swobód europejskich.

Warto jednak podkreślić, że opuszczenie Wspólnoty przez Wielką Brytanię nie musi koniecznie oznaczać całkowitej separacji od Unii Europejskiej. Za przykład takich dobrych relacji można podać chociażby współpracę Unii ze Szwajcarią i Norwegią.

Skutkiem politycznym opuszczenia Unii przez UK będzie w szczególności znaczne pogorszenie współpracy w Europie. Stanie się tak, gdyż ze zdaniem Londynu bardzo liczą się obecni członkowie Wspólnoty. Dzięki jego obecności

w strukturach Unii Europejskiej hamowane są wpływy Francji czy Niemiec. Brak ograniczeń dla decyzji proponowanych przez te kraje, może znacząco zachwiać obecnie panującą równowagę w Unii Europejskiej.

Warto również zaznaczyć, że decyzja UK o opuszczeniu Wspólnoty przyczyni się do zapoczątkowania tzw. efektu domina. Zdefiniować go można jako sytuację, w której pozostałe państwa zadecydują się pójść za przykładem Wielkiej Brytanii.

Wystąpienie UK ze Wspólnoty spowoduje także osłabienie pozycji przetargowej Unii Europejskiej, tak bardzo istotnej podczas chociażby negocjacji handlowych z innymi krajami. Po Brexicie, wizerunek Unii zostanie znacznie naruszony, co wzbudzi z pewnością obawy na rynkach finansowych. Wtedy to znacznie spadnie zainteresowanie papierami wartościowymi Wspólnoty.

Ekspertcy prognozują, iż po Brexicie nastąpi zapewne spore spowolnienie wzrostu gospodarczego w całej Unii Europejskiej, nawet o 0,2-0,3 punktu procentowego na każdy rok, gdyż średni wskaźnik tempa wzrostu gospodarczego wynikał z dobrej koniunktury UK na rynku wewnętrznym.

Dla Polski, Wielka Brytania jest bardzo istotnym partnerem handlowym, gdyż polski eksport do tego kraju w 2012 roku wynosił ponad 10 mld euro, a w 2015 prawie 11 mld euro. Po Brexicie, polscy przedsiębiorcy poniosą ogromne straty (Bobińska, 2016).

Po Brexicie, Zjednoczone Królestwo będzie z pewnością mniej zainteresowane losami Europy, co wiąże się z mniejszą chęcią do udzielania pomocy militarnej. W obliczu obecnego kryzysu migracyjnego i polityki Rosji, taka ograniczona pomoc może jeszcze bardziej utrudnić obecną sytuację (Bobińska, 2016).

Szacuje się, że Wielka Brytania straci bardzo wiele. Prognozuje się, że kraj ten będzie musiał negocjować nowe warunki handlowe i umowy inwestycyjne, co pogorszy znacznie sytuację w tym państwie. Co więcej, obywatele Zjednoczonego Królestwa utracą autonomiczne prawo do studiowania, czy pracowania. Z punktu widzenia skali zjawiska, problemy te nie są istotne. Jeśli osoby zatrudniają się, to na brytyjskich zasadach, które nie ograniczają studiowania. Możliwe też, że zostaną utworzone zasady przepływu studentów. Zaś sam proces odłączania po 44. latach członkostwa zapewne będzie wymagał dużego nakładu zasobów ludzkich i finansowych. Jednak Brytyjczycy podjęli już decyzję i trudnym, a nawet niemożliwym do zrealizowania, byłoby jej odwołanie.

Dla samej Unii Europejskiej, wycucie czasu nie mogłoby być gorsze. Więcej niż 7 lat po uderzeniu kryzysu, ekonomia krajów Wspólnoty jest wciąż bardzo podatna na czynniki zewnętrzne. Kłopoty z migracją dokuczają coraz większej liczbie krajów. Zatem Brexit jeszcze bardziej pogorszy obecną sytuację w Unii Europejskiej, która jak widać powyżej, nie rokuje zbyt dobrze (Matthijs, 2017).

6. PRÓBA OCENY KONSEKWENCJI BREXITU

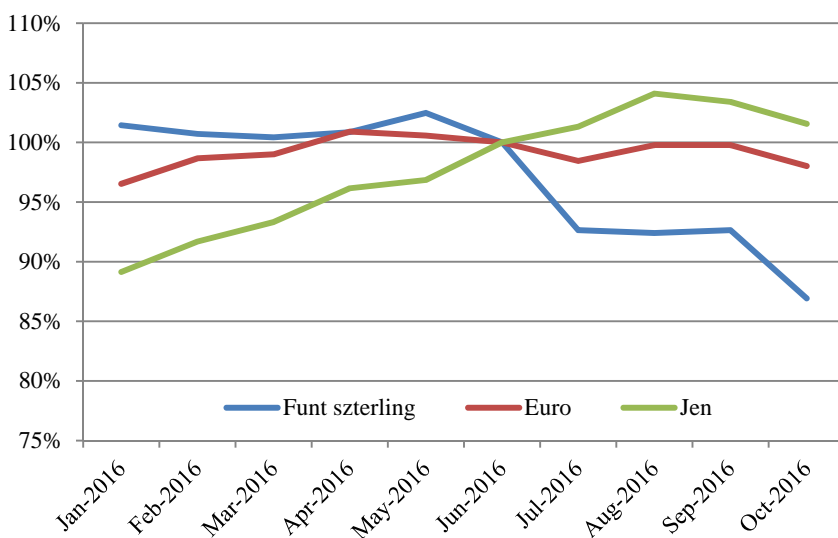
Wieloaspektowy charakter możliwych konsekwencji niespotkanego wcześniej w historii Unii Europejskiej zdarzenia, jakim jest Brexit, skłonił autorów do dokonania ich podziału, wedle którego prowadzona będzie analiza. Rozróżnienie skutków na długie i krótkoterminowe jest zadaniem trudnym, ze względu na możliwość wystąpienia ich

znacznej rozpiętości czasowej. Dodatkowy podział na aspekty ekonomiczne, polityczne i socjalne, pozwala wyróżnić sześć obszarów, na których autorzy skoncentrują swoje dalsze rozważania. Należy podkreślić, że każdy możliwy zidentyfikowany skutek może wystąpić w swoim pesymistycznym, neutralnym, bądź optymistycznym scenariuszu, co autorzy starali się odzwierciedlić w niniejszym artykule.

Kwantyfikacja długoterminowego wpływu Brexitu na konkurencyjność Unii Europejskiej stanowi zadanie o znacznie wyższym – w porównaniu do wpływu krótkoterminowego – stopniu trudności. Mnogość czynników wpływających na kształtowanie konkurencyjności UE w długim terminie w porównaniu z ich nieprzewidywalnością tworzą wiele scenariuszy, a samo określenie prawdopodobieństwa każdego z nich jest obciążone wysokim stopniem niepewności.

7. SYTUACJA NA RYNKACH FINANSOWYCH

Ogłoszenie wyników referendum z dnia 24 czerwca 2016 r. było silnym impulsem dla rynków walutowych. Rysunek 1. pokazuje procentową zmianę kursu wybranych walut względem średniego miesięcznego kursu dolara amerykańskiego w czerwcu 2016 roku. Zauważalny jest gwałtowny spadek względnego kursu funta szterlinga przy jednoczesnej wzajemnej stabilności kursów pozostałych walut. Dla uczestników rynku finansowego, którzy znaczną część oszczędności ulokowali w brytyjskiej walucie, sytuacja w następnych miesiącach prezentowała się bardzo niekorzystnie, bowiem do połowy października kurs funta progresywnie stracił aż 15% swojej względnej wartości w stosunku do dolara.

Rysunek 1. Dynamika względnych, średnich miesięcznych kursów wybranych walut w stosunku do dolara. 100% = GBP/USD w czerwcu 2016
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD (2017).

Jak uwydatnił ostatni kryzys ekonomiczny, globalizacja warunkuje silną zależność pomiędzy rynkami finansowymi, a silne negatywne impulsy ulegają szybkiemu rozprzestrzenieniu i odbijają się szerokim echem na całym świecie. Wpływ na europejskie rynki finansowe jest niepodważalny, pytaniem pozostaje jednak jego siła.

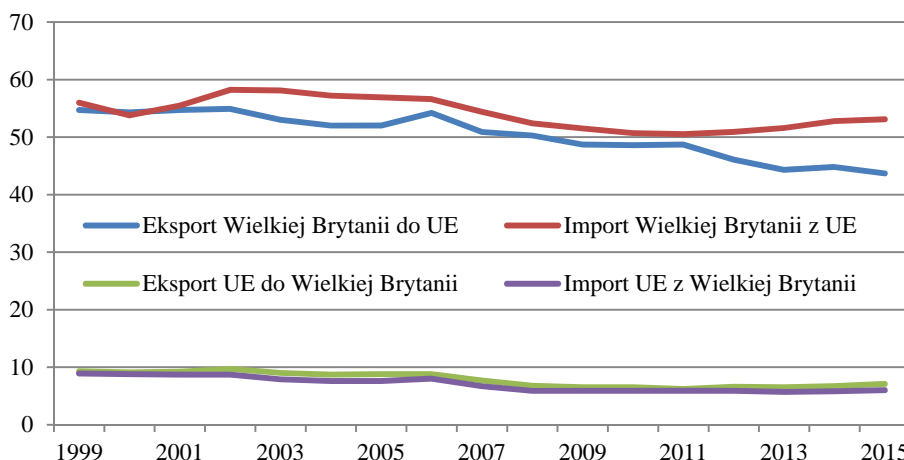
Krótkoterminowym skutkiem ekonomicznym Brexitu jest też jego negatywny wpływ na warunki kredytowania osób prywatnych i przedsiębiorców, które po ogłoszeniu decyzji o wyjściu, stały się znacznie bardziej niekorzystne. Zjawisko to można określić jako niepewność ekonomiczną.

Wyjście Wielkiej Brytanii z UE oznacza nie tylko wyjście jednostki administracyjnej – państwa, ale także regionów wchodzących w jego skład, co niesie za sobą kolejne konsekwencje. Londyn, będący atrakcyjną lokalizacją dla centrów finansowych, może stracić przynależność do Unii Europejskiej. Należy zaznaczyć, że właśnie udział we Wspólnocie w wielu wypadkach był jednym z warunków jego powstania. To nie tylko postawi pod znakiem zapytania ogromną liczbę miejsc pracy w samym Londynie, ale także skłoni wielu przedsiębiorców do relokacji swoich oddziałów. Wybór potencjalnej nowej lokalizacji stanowi z jednej strony szansę dla innych regionów europejskich, a z drugiej – zagrożenie całkowitego utracenia tych BIZ przez Unię Europejską.

8. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW WPŁYWU BREXITU NA HANDEL MIĘDZYNARODOWY

Czynnością niezbędną do określenia obszaru konsekwencji Brexitu jest analiza aktualnych powiązań handlowych Wielkiej Brytanii z pozostałymi państwami członkowskimi.

Jak wynika z rysunku 2., udział wymiany handlowej Wielkiej Brytanii z państwami Wspólnoty Europejskiej w łącznej ich wymianie handlowej progresywnie spadał od roku 1999.

Rysunek 2. Zmiany procentowego udziału wymiany handlowej Wielkiej Brytanii i UE w ich wymianie handlowej w latach 1999-2015 (ujęcie wartościowe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (Kierzenkowski, Pain, Rusticelli, Zwart, 2016).

W roku 2015 wynosił on 7,1% w przypadku eksportu i 6% w przypadku importu, podczas gdy w 1999 r. oba współczynniki oscyływały w okolicach 9%. Bilans wymiany handlowej Wielkiej Brytanii z UE był ujemny przez ostatnie 15 lat, a wartość deficytu wykazuje silną tendencję wzrostową od roku 2011.

Oprócz łącznych wielkości wymiany handlowej, warte analizy są powiązania handlowe z poszczególnymi gospodarkami Unii Europejskiej. W ujęciu wartościowym, głównymi europejskimi importerami towarów brytyjskich w 2015 roku były Irlandia, Niemcy, Francja i Holandia (Trade Map, 2017). Zdaniem autorów, z uwagi na duże zróżnicowanie wartości wymiany handlowej, należy je odnieść do łącznego importu, aby otrzymać informacje o względnym stopniu powiązania z gospodarką brytyjską (Tabela 1.). Kontynuując ten tok myślenia, spośród państw członkowskich UE, w 2015 roku największym udziałem dóbr brytyjskich w całościowym imporcie charakteryzowały się Irlandia, Cypr, Malta, Holandia oraz Szwecja. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że wszystkie powyższe państwa w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyły udział importu z Wysp. Takie uniezależnienie gospodarek w obecnych okolicznościach należy, zdaniem autorów, oceniać pozytywnie.

Tabela 1. Państwa Unii Europejskiej o największym wartościowym udziale importu towarów brytyjskich w ogóle ich importu w latach 2011-2015.

L.p.	Państwo	2011	2012	2013	2014	2015	Trzy ostatnie lata
1.	Irlandia	41,7%	40,0%	43,0%	41,3%	33,2%	-22,7%
2.	Cypr	12,7%	9,6%	11,3%	10,6%	10,0%	-11,3%
3.	Malta	11,6%	9,0%	11,1%	9,8%	9,9%	-10,2%
4.	Holandia	7,5%	7,6%	7,4%	7,2%	6,3%	-14,3%
5.	Szwecja	5,7%	5,3%	5,4%	5,5%	4,9%	-10,6%
6.	Belgia	5,3%	5,0%	4,4%	4,6%	4,8%	9,5%
7.	Hiszpania	4,3%	4,0%	4,0%	4,1%	4,4%	11,1%
8.	Niemcy	4,3%	4,5%	4,0%	4,3%	4,4%	8,7%
9.	Francja	5,3%	5,2%	5,2%	4,9%	4,2%	-19,8%
10.	Dania	5,0%	4,4%	4,7%	4,6%	4,1%	-12,6%
11.	Finlandia	3,1%	3,0%	3,0%	3,4%	3,4%	12,3%
12.	Włochy	2,9%	2,5%	2,7%	3,0%	3,1%	14,6%
13.	Polska	3,3%	2,7%	2,8%	2,9%	2,9%	5,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Trade Map (2017).

Spojrzenie na import Wielkiej Brytanii w ujęciu wartościowym ukazuje podobny charakter wartościowych powiązań z gospodarkami UE. Partnerami europejskimi eksportującymi najwięcej (w ujęciu wartościowym) towarów do Wielkiej Brytanii są Niemcy, Holandia, Francja oraz Belgia. W 2015 roku największym rynkiem zbytu rynek brytyjski był (wśród państw Wspólnoty) dla Irlandii, Cypru, Malty i Holandii (Tabela 2.). Szczególnie Malta, jak również Belgia, Hiszpania i Portugalia w ciągu trzech ostatnich lat zwiększyły wartość eksportowanych do Wielkiej Brytanii towarów. Ten trend – zdaniem autorów – pozwala na sformułowanie przypuszczenia, że kraje te mogą dotkliwie odczuć konsekwencje możliwego scenariusza niekorzystnych ograniczeń handlowych.

Tabela 2. Państwa Unii Europejskiej o największym wartościowym udziale eksportu towarów do Wielkiej Brytanii w ogóle ich eksportu w latach 2011-2015.

L.p.	Państwo	2011	2012	2013	2014	2015	Trzy ostatnie lata
1.	Irlandia	16,7%	16,5%	16,1%	16,4%	15,5%	-3,6%
2.	Cypr	10,4%	12,1%	13,5%	11,3%	12,1%	-10,6%
3.	Malta	6,3%	4,6%	4,7%	7,2%	10,7%	127,7%
4.	Holandia	8,8%	8,6%	9,4%	9,4%	10,0%	6,4%
5.	Belgia	6,5%	6,3%	6,2%	7,2%	7,9%	28,0%
6.	Hiszpania	6,3%	6,1%	6,3%	6,9%	7,7%	22,3%
7.	Szwecja	6,7%	8,1%	6,9%	7,6%	7,4%	7,2%
8.	Niemcy	5,9%	5,9%	6,1%	6,7%	7,1%	15,4%
9.	Francja	6,7%	6,8%	7,2%	7,7%	6,7%	-6,2%
10.	Portugalia	4,9%	4,5%	4,8%	5,8%	6,5%	34,4%
11.	Łotwa	5,8%	4,3%	6,0%	4,9%	6,4%	6,2%
12.	Polska	6,3%	6,4%	6,0%	5,9%	6,4%	6,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Trade Map.

Wymienione wyżej państwa tworzą obszar Wspólnoty, na którym silnie powiązane wymianą handlową z Wielką Brytanią działy gospodarki mogą najbardziej odczuć konsekwencje Brexitu. Ocena ich stopnia jest w głównej mierze zależna od decyzji i działań rządów w krótkim okresie, a także od kształtu przyszłych umów handlowych, jakie zastąpią rozporządzenia unijne w okresie długim.

9. SPOŁECZNE KONSEKWENCJE BREXITU

Wielka Brytania jako pierwsza podjęła próbę wdrożenia procesu wyjścia z Unii Europejskiej. Jedynym tego typu przypadkiem było opuszczenie przez Grenlandię Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Miało to miejsce jednak ponad 30 lat temu, oraz związane było z dużo mniej znaczącą gospodarką. Kwestią sprzającą, że przypadek Grenlandii jest inny niż obecnie Wielkiej Brytanii jest to, iż pomimo opuszczenia EWG nadal była powiązana z Danią, krajem EWG będącym reprezentantem interesów Grenlandii (Pallacio, 2016).

Jednym z powodów decyzji o opuszczeniu Unii Europejskiej jest to, iż Wielka Brytania stwierdziła, że Bruksela stała się hamulcem rozwoju gospodarczego Europy. Przyczyniła się do tego zwiększona ilość przepisów dotyczących nie pierwszorzędných spraw takich jak na przykład problemy imigracyjne (Zespół Independent Trader, 2016). W przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii referendum ponad 50% zagłosowało za tym, aby kraj wystąpił z Unii Europejskiej. Okazuje się jednak, po przeprowadzonych przez Google analizach, iż duża część społeczeństwa chcąc opuścić Unię Europejską nie wiedziała czym tak naprawdę ona jest i jakie są konsekwencje tej decyzji. Po odbytych głosowaniu wzrosły wyniki wyszukiwania tego typu haseł. Oznacza to, że Brytyjczycy podjęli tę decyzję nie do końca świadomi, jakie to będzie miało skutki (Pallus, 2016).

Pomimo że koszty życia w Wielkiej Brytanii są nieco wyższe niż w innych krajach, jednak wysokość wynagrodzenia też jest odpowiednio wyższa. Zarówno dla

mieszkańców pochodzących z tego kraju jak i dla przyjezdnych mogą przysługiwać świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych, świadczenia chorobowe, rodzinne pieniądze z tytułu niezdolności do pracy i bezrobocia. Bezrobotni zarejestrowani Polacy mogą wyjechać do Wielkiej Brytanii w celu znalezienia pracy, ale nadal otrzymywać przysługujące im zasiłki przez pewien okres (Witczak-Dądela, 2015).

Wielka Brytania to atrakcyjny rynek imigracji zarobkowej. Mało prawdopodobne aby fakt zaistnienia Brexitu spowodował w tym względzie znaczącą zmianę. Może w początkowej fazie procesu zmniejszy się ilość imigrantów, którzy będą niepewni, czy to dobry pomysł udać się tam do pracy i osoby będące za Brexitem uznają, że dotrzymano obietnicy zmniejszenia ilości imigrantów. Później jednak będą podpisywane umowy z państwami Unii Europejskiej, które znów spowodują napływ imigrantów. Dla Brytyjczyków pracownicy z zagranicy są potrzebni, gdyż wykonują zawody niewymagające wysokich kwalifikacji, więc firmy brytyjskie będą przeciwne całkowitemu odcięciu się od napływu siły roboczej (Słupska, 2017).

Oprócz skutków politycznych czy gospodarczych, Brexit na pewno wpłynie na sytuację społeczną zarówno Wielkiej Brytanii, ale także krajów będących z nią w stosunkach. Ludzie tworzą kraje, które powinny się ze sobą integrować, zaś decyzja o Brexicie hamuje ten proces, zamykając się na swobodny przepływ towarów, usług, kapitału czy pracowników. Patrząc z perspektywy Polski, można odczuć poważne skutki odejścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Krótkookresowo może to być zmniejszenie eksportu lub deprecjacja złotówki. Wielka Brytania może też stracić na tej decyzji, ponieważ to Polacy często wykonują prace niechętnie wykonywane przez Brytyjczyków. Mogą więc nastąpić duże zmiany na rynku pracy w związku z utrudnieniami dla chętnych emigrujących tam w celach zarobkowych (Stefaniak, 2016). Następstwem tego raczej nie będzie powrót osób do Polski, lecz wyjazd do Danii czy Norwegii. Polacy nie będą chcieli wracać, gdyż nie będą odpowiadały im warunki zatrudnienia w Polsce wypadające gorzej na tle wymienionych krajów (Veymont, 2016).

Jak twierdzi Antony Beevor, Zjednoczone Królestwo może być przykładem dla innych krajów, które podejmą decyzję o opuszczeniu Unii Europejskiej. W przyszłości Wielka Brytania może mieć złą opinię kraju, który przyczynił się do dezintegracji europejskiej. (Nowicki, 2016). Sytuacja gospodarcza, ale też społeczna, nie jest do końca stabilna w Europie. Istnieje niebezpieczeństwo, że jeśli społeczeństwa innych krajów zobaczą, że opuszczenie Unii Europejskiej jest możliwe, a co gorsze w tej sytuacji opłacalne, to może to doprowadzić do wyrażania niezadowolenia przez ludzi poprzez demonstracje uliczne w celu przekonania rządzących do podjęcia decyzji o opuszczeniu Unii (Zespół Independent Trader, 2016).

Możliwe, że jedynymi pozytywnie nastawionymi do dezintegracji europejskiej będą Rosjanie, czy wyznawcy islamu (Nowicki, 2016). Islamiści są tymi, których na przykład obawia się Geert Wilders, który jest holenderskim populistą. Próbuje on przekonać rząd swojego kraju do przeprowadzenia głosowania w sprawie wyjścia z Unii Europejskiej w ślad za Wielką Brytanią. Uważa on, że w dłuższym okresie Wielka Brytania zyska na tej decyzji. Stanie się ona niezależna od Unii, ale zawierając specyficzne porozumienia nie straci na przykład

dostępu do importowanej z Europy żywności czy innych towarów. Wilders twierdzi również, że podejmując taką samą decyzję jak Zjednoczone Królestwo da mu to możliwość kontrolowania przepływów siły roboczej uniemożliwiającej imigrację osobom z krajów muzułmańskich (Koelbl, 2016).

Unia Europejska nie jest przygotowana do radzenia sobie z sytuacją gospodarczą i problemami Europy w przypadku, gdy Wielka Brytania ostatecznie sfinalizuje proces wyjścia z Unii. Wielka Brytania to znaczący podmiot rynku, który niefortunnie może rozpocząć rozpad Unii Europejskiej. Jeśli unijni przedstawiciele nie będą w stanie podjąć odpowiednich kroków, aby zatrzymać resztę państw, mogą one uznać, iż przynależenie do upadającego, wywierającego zbyt duży wpływ na poszczególne kraje tworzącego jest pozbawione sensu (Zespół Independent Trader, 2016).

10. PODSUMOWANIE

W drodze analiz przeprowadzonych w artykule, wyróżniono szereg potencjalnych skutków Brexitu, o zróżnicowanym stopniu prawdopodobieństwa wystąpienia. Pewną konsekwencją Brexitu jest osłabienie współpracy Londynu z Brukselą. Sytuacja polityczna w Europie niewątpliwie zostanie zachwiana przez bezprecedensowy charakter tego wydarzenia i może wywołać nasilenie ruchów o charakterze separatystycznym.

Opuszczenie Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię będzie się wiązało także ze skutkami gospodarczymi. Wspólnota straci dużą część wpłat do budżetu unijnego oraz, jak wynika z szacunków, około 1% PKB w perspektywie do 2020 roku. Brexit mógłby pogorszyć wizerunek Unii Europejskiej i zniechęcić pozostałe kraje do jakichkolwiek negocjacji. Dodatkowo, zastąpienie jednego z największych centrów finansowych, jakim jest Londyn, niewątpliwie będzie się wiązało z istotnym wyzwaniem dla Unii Europejskiej.

Społeczne skutki Brexitu – niestabilność sytuacji migracyjnej i rynku pracy w Wielkiej Brytanii – w połączeniu z utrudnieniami wynikającymi z aktualnego kryzysu migracyjnego, również mogą stanowić znaczący problem dla Unii Europejskiej.

Wspólnotę Europejską czeka okres wyzwań. Zdaniem autorów kluczowe będzie zaprezentowanie proaktywnej postawy przez jej decydentów. Jednym z pól, na których może się ona okazać niezwykle korzystna, będą negocjacje przyszłych umów handlowych i bilateralnych pomiędzy UE a Wielką Brytanią. Z uwagi na znaczący potencjalny wpływ każdej ze stron na ich ostateczną treść, precyzyjne przewidzenie konsekwencji wynikających z ich wprowadzenia nie jest możliwe.

LITERATURA

BBC News (2016). *Eight reasons Leave won the UK's referendum on the EU*, 24 czerwca 2016. Pozyskano z <http://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36574526> w dniu 10 lutego 2017.

Bobińska, P. (2016). *Próba oceny skutków wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej*, Olsztyn: Uniwersytet warmińsko-mazurski w Olsztynie, s. 1-30. Pozyskano z http://www.uwm.edu.pl/wne/katedry/kmakro/files/e7_p20.pdf w dniu 29 stycznia 2017.

- Czarnecki, M. (2016). *Brexit ma wiele przyczyn. Nawet gdyby UE była doskonała, wyspiarzom i tak by nie pasowała*, 29 czerwca 2016. Pozyskano z <http://wyborcza.pl/1,75399,20322444,brexit-ma-wiele-przyczyn-nawet-gdyby-ue-byla-doskonala-wyspiarzom.html> w dniu 10 lutego 2017.
- Department for Business, Innovation and Skills (2015). *Public Research And Innovation Expenditure*, London.
- Future of working (2015). 11 *Advantages and Disadvantages of the European Union*, 29 maja 2015. Pozyskano z <http://futureofworking.com/11-advantages-and-disadvantages-of-the-european-union> w dniu 07 listopada 2016.
- Kierzenkowski, R., Pain, N., Rusticelli, E., Zwart, S. (2016). The Economic Consequences of Brexit: A Taxing Decision. *OECD Economic Policy Papers*, 16, 1-36. DOI: 10.1787/5jm0lsvdkf6k-en.
- Klima, S. (2012). Konkurencyjność eksportu - definicja, czynniki, miary. W: S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, 11-33, Warszawa: CeDeWu.
- Koelbl, S. (2016). Teraz Nexit? *Forum*, 17, 68-69.
- Matthijs, M. (2017). Europe after Brexit. *Foreign affairs*, 96(1), 85-95.
- Nowicki, M. (2016). Katastrofa w cieniu wielkości. *Newsweek Polska*, 28, 50-52.
- OECD (2017). *OECD Stat*. Pozyskano z <http://stats.oecd.org> w dniu 29 stycznia 2017.
- Palacio, A. (2016). *Przyczyny i konsekwencje Brexitu*, 5 lutego 2016. Pozyskano z <http://projectsyndicate.natemat.pl/170289,przyczyny-i-konsekwencje-brexitu> w dniu 13 stycznia 2017.
- Pallus, P. (2016). *Po referendum Brytyjczycy pytali, co to jest Unia Europejska*, 24 czerwca 2016. Pozyskano z <http://businessinsider.com.pl/polityka/brytyjczycy-nie-za-bardzo-wiedza-czym-jest-unia-europejska/wyrw42f> w dniu 10 stycznia 2017.
- Porter, M. E. (2001). *Porter o konkurencji*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Radło, M. J. (2008). *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*. Warszawa: Instytut Gospodarki Handlowej SGH.
- Schwab, K. (2016). *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. Geneva: World Economic Forum.
- Słupska, M. (2017). *Brexit nie zmniejszy znacząco imigracji*, 10 lutego 2017. Pozyskano z <http://www.mojawyspa.co.uk/artykuly/34169/Brexit-nie-zmniejszy-znaczaco-imi-gracji> w dniu 11 lutego 2017.
- Stefaniak, P. (2016). Brexit: rozwód spokojny czy burzliwy? *Miesięcznik gospodarczy Nowy Przemysł*, 7-8, 20-22.
- Synowiec, E. (2004). *Traktat z Maastricht jako podstawa Unii Europejskiej*. W: E. Ka-wecka-Wyrzykowska, E. Synowiec (red.), *Unia Europejska Tom I*, 11-13. Warszawa: Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego.
- Trade Map (2017). Pozyskano z <http://trademap.org> w dniu 29 stycznia 2017.
- UE (2016). Trzy filary Unii Europejskiej. Unia Europejska serwis informacyjny. Pozyskano z <http://www.uniaeuropejska.info.pl/trzy-filary-unii-europejskiej> w dniu 7 listopada 2016.
- Veymont, K. (2016). Polskie imperium na wyspach. *Forum*, 21, 42-49.

- Witczak-Dądela, I. (2015). *Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego*. Łódź: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Departament Rynku Pracy.
- WP Finanse (2016). *Brexit faktem. Oto, dlaczego Brytyjczycy zdecydowali się na wyjście z Unii Europejskiej*, 26 czerwca 2016. Pozyskano z <http://finanse.wp.pl/gid,18394782,kat,1033695,title,Brexit-faktem-Oto-dlaczego-Brytyjczycy-zdecydowali-sie-na-wyjscie-z-Unii-Europejskiej,galeria.html> w dniu 06 listopada 2016.
- Zespół Independent Trader (2016). *Jakie konsekwencje może nieść za sobą Brexit?*, 7 czerwca 2016. Pozyskano z <http://independenttrader.pl/jakie-konsekwencje-moze-niesc-za-soba-brexit.html> w dniu 13 stycznia 2017.

An attempt to estimate the impact of Brexit on the competitiveness of the European Union

Abstract: The aim is to attempt to analyse the impact of the UK's departure from the European Union on the current and future competitiveness of the EU economies. The overriding issue is the identification of the effects of the referendum that took place in June 2016, as well as forecasting the actual and potential consequences of the exit operation. The methods used in the article consist of the following: analysis of literature related to the subject matter, descriptive analysis and analysis of statistical data. The article consists of four parts. The first is a review of the literature on the competitiveness of the European Union economy. The second part includes a discussion on the EU's planned development direction, with a particular focus on the Europe 2020 strategy. The third part of the paper is a description of the links in the chain of events related to the UK's exit from the EU. Analysis of statistical data is the fourth and final part of the reasoning process. The analysis has shown the basic areas of impact of UK exit operations within the EU. The most significant identified economic effects are the loss of part of contributions to the EU budget and the decline in economic growth. Based on the analysis of the network of intra-EU trade links, the economies, that will most likely have the effects of the exit process, have been identified. The European Union is facing one of the biggest challenges that have taken place since its creation. The unprecedented nature of this phenomenon, coupled with the strength of its potential consequences, undoubtedly necessitates the need for adoption of proactive attitude by EU decision makers, in order to optimize the process of eliminating these consequences. The key stage of this process and the underlying uncertainty, which is still likely to continue, will be the shape of future trade agreements and bilateral agreements between the EU and Great Britain.

Keywords: Brexit; competitiveness; European Union; international trade; United Kingdom

JEL codes: F16

